

*Андрій Семенченко,
доктор наук з державного управління, професор,
декан факультету суспільно-
політичного розвитку НАДУ
Андрій Журавльов,
начальник управління інноваційних
освітніх технологій НАДУ*

**Вимірювальна система розвитку
інформаційного суспільства та електронного врядування:
інструмент формування
й реалізації державної політики і протидії корупції**

У статті розглянуто вимірювальну систему розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування в Україні в контексті формування й реалізації державної політики в цій сфері, визначено підходи до розробки національної системи показників та до структури вимірювальної системи, запропоновано рекомендації щодо удосконалення існуючої вимірювальної системи, впровадження яких сприятиме підвищенню об'єктивізації державної політики та ефективності державного управління, їх прозорості й відкритості, а також зниженню рівня корупції.

Ключові слова: електронне урядування, інформаційне суспільство, інформаційна політика, інформатизація, національна система індикаторів (показників), корупція.

In the paper the measuring system of the Information Society and e-government in Ukraine in the context of the formation and implementation of state policy in this area, defined approaches to the development of national indicators and the structure of the measuring system, offered recommendations for improving existing measurement system, implementation of which will increase the volume'yektyvizatsiyi public policy and government efficiency, their transparency and openness, and reducing corruption.

Key words: e-governance, information society, information policy, information, national system of indicators (indicators), corruption.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Закон України "Про основи розбудови"

ви інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" визначив національну стратегію трансформації індустріального суспільства в інформаційне і суспільство знань у нашій країні на найближчі роки. Але практичній імплементації цієї стратегії заважає низка проблем, зокрема відсутність ресурсного забезпечення, необхідного інформаційно-аналітичного та науково-методологічного супроводження, недосконалість чинної нормативно-правової бази, недостатня координованість дій основних суб'єктів стратегії тощо. Серед цих проблем особливе місце займає проблема недосконалості існуючої вимірjuвальної системи з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування (вимірjuвальна система), негативними наслідками якої є недостатній рівень обгрунтованості державної політики та державного управління в цій сфері та можливості створення передумов для корупційних дій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій і невирішені раніше частини загальної проблеми. Створенню вимірjuвальної системи з розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування присвячено досить багато робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців [5; 7; 8; 17], але в них недостатньо приділяється увага саме особливостям України та контексту боротьби з корупцією.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. На наш погляд, проблема підвищення ефективності державної політики та державного управління у сфері розбудови інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування в Україні недостатньо досліджена.

Метою статті є аналіз стану вимірjuвальної системи розвитку інформаційного суспільства і впровадження електронного врядування та її окремих складових, визначення раціонального підходу до розробки національної системи показників і структури вимірjuвальної системи в цій сфері, розробка рекомендацій щодо вдосконалення існуючої вимірjuвальної системи, впровадження яких сприятиме підвищенню об'єктивізації державної політики й ефективності державного управління, їх прозорості та відкритості, а також зниженню рівня корупції.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан вимірjuвальної системи розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування в Україні характеризується насамперед:

- відсутністю національної системи індикаторів (показників) з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування (система індикаторів);
- відсутністю відповідних методик збирання, обробки, оцінювання інформації, отриманої за вищевказаною системою індикаторів (показників);
- обмеженими можливостями існуючої системи джерел інформації в цій сфері, передусім, державних джерел щодо повноти, точності, досто-

вірності, своєчасності інформації, що ними збирається, а також недосконалою структурою цією системи;

- відсутністю моделей з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування, що унеможливило здійснення прогнозування розвитку ситуації в цій сфері та оцінювання наслідків від прийнятих рішень.

Відомо, що ефективне формування й реалізація будь-якої державної політики та державного управління неможливе без організації надійних і якісних зворотних зв'язків, налагодження постійного моніторингу та контролю, тим більше якщо це стосується процесів розбудови інформаційного суспільства й електронного урядування. Тому розбудова інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування в Україні здійснюється значною мірою хаотично, несистемно, без належного державного впливу, що може призвести не тільки до втрати темпів, але й стати джерелом загроз національній безпеці, у тому числі за рахунок корупції.

В основу системи вимірювання повинна бути покладена офіційно визнана національна система індикаторів і методики їх збирання, обробки, оцінювання та прогнозування. Існуюча державна статистика, як і інші офіційні джерела інформації про відповідні процеси в нашій країні, тільки частково відповідає вимогам розбудови інформаційного суспільства в Україні, оскільки створювалась для умов індустріального суспільства й економіки, в якій переваги мають матеріальні засоби, а не послуги, інформація та знання. Це призводить до загострення суперечностей між вимогами суспільства і держави до якості інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики та державного регулювання (управління) розвитку інформаційного суспільства в Україні і можливостями щодо їх забезпечення.

Необхідність розробки та впровадження такої системи індикаторів визначена рішеннями Уряду [1-4] та відповідає прагненням України стосовно набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС.

Тому розробка національної системи індикаторів, методик збирання, обробки, оцінювання інформації, отриманої за вищевказаною системою індикаторів (показників), удосконалення системи джерел інформації про стан в цій сфері, формування відповідних моделей та отримання на їх основі прогнозів з метою формування підвищення рівня об'єктивізації та ефективності державної політики й державного управління в цій сфері, а також зменшення рівня корупції в ній є вкрай актуальними науковими та практичними завданнями.

Для оцінки стану й тенденцій розвитку інформаційного суспільства, насамперед, його технічної та технологічної складової необхідна інтегрована система показників та індикаторів, що базується як на даних державного статистичного обліку, так і на результатах спеціальних емпіричних дослі-

джень ринку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), проведених українськими й зарубіжними компаніями, а також на врахуванні рейтингових оцінок таких міжнародних організацій, як ООН, ЄС, Світового банку, ІТУ, ОЕСР тощо. При її формуванні необхідно враховувати такі особливості сфери інформаційно-комунікаційних технологій, як [5]:

1. Двоїстий характер інформаційної сфери: як сектора економіки, що розвивається (створення й поширення ІКТ) та як джерела масштабних перетворень суспільства на основі його інформатизації (використання ІКТ в економіці й соціальній сфері).
2. Ієрархічну структуру сфери ІКТ, що включає національний, регіональний і місцевий рівні.
3. Різноманіття сфери ІКТ як за напрямками діяльності, так і видами продукції (товарів і послуг).
4. Функціональну структуру напрямів впливу інформаційних ресурсів на домашні господарства, освіту й науку, розвиток інформаційного суспільства.
5. Розмаїтість та неузгодженість чинних підходів, принципів, методів, методик, джерел інформації та систем індикаторів розвитку інформаційного суспільства та сфери ІКТ.
6. Ступінь розвитку сфери ІКТ тільки частково відображає рівень розвитку інформаційного суспільства, а саме його технічну та технологічну складову.
7. Високу динаміку розвитку сфери ІКТ, що зумовлює перманентні зміни систем показників її оцінювання.
8. Вкрай обмежені можливості щодо оцінювання стану розвитку інформаційного суспільства тільки кількісними показниками, необхідність застосування поряд із кількісними показниками якісних.
9. Відсутність чітких причинно-залежних зв'язків між різними факторами впливу на сферу ІКТ.

Комплексна система індикаторів, що враховує вищевказану специфіку розвитку сфери ІКТ, може скласти основу для створення системи моніторингу розбудови інформаційного суспільства, підвищення рівня об'єктивізації формування та реалізації державної політики та державного управління у сфері розбудови інформаційного суспільства та інформатизації.

Система індикаторів розвитку інформаційного суспільства є похідною від попередньо офіційно визначеного "образу" цього суспільства та стратегії його розбудови й призначена для забезпечення зворотних зв'язків з метою своєчасного виявлення відхилень від прийнятої траєкторії розбудови

ви інформаційного суспільства (впровадження електронного врядування) та оперативного здійснення відповідних управляючих впливів на реалізацію стратегії. Але в Україні поки що не прийнято ні стратегії розбудови інформаційного суспільства, ні стратегії впровадження електронного врядування, що суттєво ускладнює проблему розробки відповідних систем та показників індикаторів.

В Україні офіційно визнано лише концепцію з розвитку інформаційного суспільства (Закон України "Про основні засади розбудови інформаційного суспільства на 2007-2015 роки" [2]), конкретизація та деталізація якого здійснена тільки в рамках відомого Плану його реалізації [3] та Концепцію розвитку електронного врядування в Україні [6] без її конкретизації у відповідних планових та програмних документах. Тому саме на "обслуговування" цих документів має бути зорієнтована національна система індикаторів.

Технологія стратегічного планування та управління передбачає таку послідовність формалізації адміністративно-політичних рішень після прийняття стратегії: програмування - планування - бюджетування - контроль - коригування (заміна) стратегії. Сьогодні цей процес майже не підтримано ні відповідною програмою, ні державним бюджетом.

Так, Національна програма інформатизації [1], що виродилась у програму інформатизації, насамперед, органів виконавчої влади, тільки частково відповідає вимогам розвитку інформаційного суспільства в нашій країні, до того ж вона значною мірою суперечить законодавству про державне прогнозування та цільове програмування, і майже не фінансується. Проекти інформатизації, що передбачені в державному бюджеті, слабко координовані, більшість із них виконуються поза межами Національної програми інформатизації, що призводить як до неефективного використання бюджетних коштів, так і до несумісності деяких із них між собою тощо.

Формування національної системи індикаторів передбачає різні підходи, основними з яких є:

- обґрунтований вибір як національної системи індикаторів однієї з існуючих міжнародних систем індикаторів;
- розробка та впровадження національної системи індикаторів без урахування існуючих міжнародних систем індикаторів, досвіду інших країн та міжнародних організацій;
- адаптація однієї з існуючих міжнародних систем індикаторів до умов України, що фактично є об'єднанням перших двох підходів.

Загальним недоліком першого підходу є недостатнє врахування чинними "глобальними системами індикаторів" особливостей процесів розбудови інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування в Україні. Позитивною стороною такого підходу є можливість збереження

ресурсів, необхідних на розробку та впровадження такої системи індикаторів, а також повна взаємосумісність національної системи індикаторів із відповідною міжнародною системою.

Орієнтація на розробку унікальної національної системи індикаторів не відповідає геополітичним та гео економічним прагненням України щодо її вступу до ЄС та світове інформаційне суспільство, потребує значних невиправданих витрат на її розробку та не забезпечує взаємосумісність національної системи індикаторів із міжнародними системами тощо.

Найбільш раціональним видається підхід, заснований на застосуванні порівняльного аналізу для сукупності існуючих систем індикаторів, вибір згідно з обраним критерієм найкращої та уточнення її з метою максимального врахування особливостей України.

Аналізу різних систем індикаторів розвитку інформаційного суспільства приділяється достатньо уваги вітчизняними та зарубіжними вченими [5; 7; 8]. Розглянемо більш детально деякі з них.

Як інтегрована характеристика рівня розвитку інформаційного суспільства або його структурних елементів використовуються композитні Y_i індекси (e-індекси), побудовані на базі наборів ІКТ-індикаторів $\{y_{ij}\}$, при цьому вибір індикаторів і методика побудови індексу значною мірою залежить від обраних пріоритетів. Як правило, композитний індекс Y_i формується як середнє зважене:

$$Y_i = \sum b_{ij} y_{ij},$$

де b_{ij} - ваговий коефіцієнт індикатора y_{ij} .

Сьогодні у світі існує більше ніж 20 різних міжнародних e-індексів [8], але найбільш вживаними вважаються такі:

- індекс цифрової спроможності або цифрової перспективи (Digital Opportunity Index, DOI), розроблений ІТУ у межах WPIIS;
- індекс цифрового доступу (Digital Access Index, DAI), ІТУ;
- індекс інформаційного суспільства (Information Society Index, ISI), компанія IDC.

Індекс цифрової спроможності (DOI) розроблений Міжнародним союзом електрозв'язку (ІТУ) - єдиний e-індекс, заснований виключно на інтернаціонально узгоджених індикаторах ІКТ. Це робить його цінним інструментом для вимірювання інформаційного суспільства. Відправна точка індексу цифрової спроможності - набір основних індикаторів ІКТ, узгоджених "Партнерством по вимірюванню ІКТ для розвитку", включаючи міжнародні організації і національні статистичні агентства. Більшість ІКТ-індексів базуються на наборі індикаторів, відібраних самими авторами індексу, тоді як індекс цифрової спроможності був створений спираючись на набір інтернаціонально узгоджених індикаторів.

Методологія й результати вимірювання індексу цифрової спроможності детально описані в звіті Міжнародного союзу електрозв'язку "Світове інформаційне суспільство" (серпень 2006 р.). Він включає три групи індикаторів: спроможність, інфраструктура та використання.

Індекс цифрового доступу (DAI) був представлений на Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS) в Женеві в 2003 р. Метою його створення було дослідження і вимірювання доступу до ІКТ як фундаментального етапу формування інформаційного суспільства, при цьому головними завданнями були максимальна прозорість методології для максимальної кількості країн, що значним чином вплинуло на вибір і кількість індикаторів. Індекс включає значення 8 індикаторів, об'єднаних у 5 груп - інфраструктура, цінова доступність, обізнаність, якість, використання.

DAI розраховувався для країн, які були поділені на 4 групи згідно з їх рівнем доступу до ІКТ, - найвищий рівень ($>0,7$), високий рівень (0,69-0,5), середній рівень (0,49-0,3), низький рівень ($<0,3$). У 2003 р. значення DAI для України становило 0,43, тобто середній рівень (для Росії - 0,5, вищий рівень).

Індекс інформаційного суспільства (ISI) вимірює національні інформаційні можливості та інформаційний капітал. Основне завдання індексу інформаційного суспільства полягає в тому, щоб допомогти країнам в оцінці свого стану по відношенню до інших і сприяти їх просуванню до перспективних ринків. Цей індекс запропоновано та використовується видавництвом World Times та компанією IDC, яка традиційно займається аналізом розвитку ринку ІКТ у різних країнах та галузях економіки. Індекс ISI включає 4 групи індикаторів: комп'ютерна інфраструктура, інформаційна інфраструктура, Інтернет-інфраструктура, соціальна інфраструктура.

Крім вищевказаних трьох індексів популярними також є індикатор доступу до телекомунікаційної інфраструктури та гарвардська методика оцінки готовності до мережевого світу.

Індикатор доступу до телекомунікаційної інфраструктури (Світовий банк). До основних індикаторів, за якими повинен здійснюватись моніторинг розвитку інформаційного суспільства, наприклад, експерти Світового банку включають індикатори доступу до телекомунікаційної (ТК) інфраструктури:

- населення й суспільства - до радіо, телефону, ПК, Інтернет;
- у навчальних закладах - до ПК, Інтернету;
- у медичних установах, органах державної влади та органах місцевого самоврядування - до телефону, ПК, Інтернету.

Гарвардська методика оцінки готовності до мережевого світу. Розробка, запропонована Центром міжнародного розвитку Гарвардського університету "Готовність до мережевого світу: Путівник для країн, що розвива-

ються" (Readiness for the Networked World). Згідно з цією методикою виділяються 19 параметрів (індикаторів), які згруповані у п'ять блоків (сфер оцінки), що підлягають оцінці: інформаційна інфраструктура, навчання з використанням ІКТ, мережева економіка, мережеве суспільство, державна політика інформатизації. За кожною категорією індикаторів були сформульовані критерії для визначення чотирьох ступенів готовності.

Загальний підхід гарвардської методики можна сформулювати таким чином:

- виділяються галузі оцінки - у базовій методиці їх п'ять, але для конкретної країни є можливість відкоригувати перелік сфер оцінки;
- для кожної виділеної сфер визначаються кілька параметрів, за якими буде здійснюватися оцінка;
- для кожного параметра підбираються кількісні та якісні індикатори (від 1 до 7), відповідно до значень яких оцінюється готовність за даним параметром;
- для кожного параметра потім будується чотирибальна шкала, яка дає змогу визначити рівень готовності країни до інформаційного суспільства за даним параметром (наприклад за рівнем розвитку електронного бізнесу).

Гарвардська методика, наприклад, була взята за основу Інститутом розвитку інформаційного суспільства (ІРІС, м. Москва), де в рамках проекту, підтриманого програмою InfoDev Світового банку в 2000 р., було проведено дослідження "Готовність України до інформаційного суспільства". У цьому дослідженні були виділені 8 сфер (об'єктів моніторингу), розділених на дві групи: фактори електронного розвитку (доступ до ІКТ, людський капітал, бізнес-клімат і державне регулювання) та галузі використання ІКТ (освіта, електронний бізнес, електронний уряд та культура). Порівняно з п'ятьма базовими сферами, позначеними у гарвардській методиці, були додані нові - людський капітал, бізнес-клімат і використання ІКТ у культурі. У 2003 р. Інститут розвитку інформаційного суспільства повторив це дослідження, в результаті чого був підготовлений і опублікований аналітичний звіт.

Ця методика була використана ІРІС для виконання аналітичних проєктів "Розробка і реалізація системи моніторингу руху Москви до інформаційного суспільства в рамках міської цільової програми "Електронна Москва" в 2003-2007 рр." і "Індекс готовності регіонів Росії до інформаційного суспільства (2005 р.)". При цьому методика також зазнала змін - оцінка проводилася вже по 12 сферах - були додані чотири нові сфери моніторингу. До групи факторів розвитку були додані - "інформаційна індустрія" і "інформаційна безпека", а до групи "використання ІКТ для розвитку" - "ІКТ в охороні здоров'я" і "використання ІКТ в домогосподарствах".

Фактори розвитку інформаційного суспільства і ключові сфери використання ІКТ становлять 12 предметних областей (об'єктів) моніторингу. Для кожного об'єкта моніторингу визначено параметри, за якими здійснюються спостереження, і розроблена система показників.

Для оцінки предметних областей (підіндексів) використовуються набори показників. Так, структура підіндексу "Електронний бізнес" нараховує 16 показників.

ІРІС система моніторингу руху до інформаційного суспільства будується на поєднанні державної та відомчої статистики із системою періодичних представницьких опитувань населення, професійних груп і підприємств, що виконуються професійними соціологічними організаціями.

Вищерозглянуті міжнародні системи індексів та показників потенційно можуть бути використані при обґрунтуванні та формуванні національної системи індикаторів (показників) розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування.

На вибір національної системи індикаторів (показників) розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування суттєво впливає система джерел інформації про інформаційне суспільство та електронне врядування (друга складова вимірювальної системи), її можливості та обмеження щодо забезпечення вимірювання за цією системою індикаторів (показників).

Корисним є досвід Росії, яка у своїй Стратегії інформаційного суспільства включила систему Контрольних значень показників розвитку інформаційного суспільства в Російській Федерації на період до 2015 року (Додаток до Стратегії інформаційного суспільства в Російській Федерації від 7 лютого 2008 р.).

Система джерел інформації про розвиток інформаційного суспільства та електронного врядування. Існуючі в Україні джерела інформації можна поділити на дві групи: державні та недержавні. Основним державним джерелом інформації про стан розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування в Україні є Державна служба статистики України, головними завданнями якої згідно із Законом України "Про державну статистику" [9] є:

- участь у формуванні державної політики в галузі статистики та забезпечення її реалізації;
- збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання статистичної інформації щодо масових економічних, соціальних, демографічних, екологічних явищ і процесів, які відбуваються в Україні та її регіонах;
- забезпечення надійності та об'єктивності статистичної інформації;
- розроблення, вдосконалення і впровадження статистичної методології;

- координація дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб у питаннях організації діяльності, пов'язаної із збиранням та використанням адміністративних даних;
- забезпечення доступності, гласності й відкритості статистичної інформації, її джерел та методології складання тощо.

Потенційно за своїми можливостями Державна служба статистики є найкращим джерелом інформації, по-перше, тому що згідно із законами України "Про державну статистику", "Про доступ до публічної інформації", "Про інформацію" та інші вона може здійснювати статистичні спостереження будь-яких респондентів та в будь-яких масштабах, по-друге, вона "озброєна" необхідними методиками та засобами обробки інформації, по-третє, має розгалужену мережу органів державної статистики в усіх регіонах України, а також визнаний науково-дослідний інститут та висококваліфікованих фахівців тощо.

Респондентами статистичного спостереження згідно із законом [9] є юридичні та фізичні особи. Але те, що стосується сфери розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування, Державною службою статистики останні роки здійснюється статистичне спостереження лише за формами № 12 - зв'язок [10], 13 - зв'язок [11] та 43 - зв'язок [12]. Результати статистичного спостереження за цими формами дають змогу проаналізувати стан тільки однієї із складових інформаційної інфраструктури інформаційного суспільства, а саме її телекомунікаційної складової. Інші статистичні спостереження, необхідні для формування обґрунтованої державної політики та реалізації ефективного державного управління, Державною службою статистики в цій сфері не здійснюються. Стратегією розвитку державної статистики на період до 2012 р. [13] передбачалось розроблення методології статистики інформаційного суспільства до 2009 р., але це завдання так і не було виконано, як і інше рішення уряду [3] щодо розроблення та запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства та внесення змін до системи державних статистичних спостережень з метою створення системи моніторингу розвитку інформаційного суспільства.

Іншим важливим державним джерелом інформації про стан розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування є Держінформнауки, на якій згідно із Законом України "Про національну програму інформатизації" [1] та іншими нормативно-правовими актами [14] державною покладено, зокрема, функцію Генерального державного замовника національної програми інформатизації, а серед його основних завдань визначено - моніторинг сфери інформатизації та розвитку інформаційного суспільства. За результатами зібраної та опрацьованої інформації Держінформнауки формує проект аналітичного документа - щорічної доповіді Уряду

для парламенту про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства.

Для формування щорічної доповіді Генеральний державний замовник здійснює спостереження (збирає адміністративні дані) за визначеними формами у центральних органах виконавчої та обласних державних адміністрацій [15]. Ці адміністративні дані дають змогу досить детально, конкретно та достовірно оцінити стан інформатизації частки бюрократії, а саме органів виконавчої влади відповідного рівня, але не дають відповіді щодо стану інформатизації інших гілок влади і навіть щодо стану інформатизації органів виконавчої влади, не спускаються до рівня міст та районів.

Крім того, за межами спостереження цих форм залишаються домогосподарства, суб'єкти господарчої діяльності, такі сфери суспільного життя, як освіта, наука, культура тощо. Іншим недоліком зазначених форм є їх надмірна технократичність - основна увага в них приділяється стану інформаційної інфраструктури інформаційного суспільства та електронного врядування за рахунок гуманітарної складової. Водночас запропоновані Держінформнауки 10 форм спостереження органів виконавчої влади можуть бути використані при створенні національної системи показників (індикаторів) з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування. Наявність у цих формах показників щодо фінансових витрат на закупівлю засобів інформатизації дасть змогу посилити контроль за їх використанням та буде сприяти зниженню рівня корупції в країні.

В умовах неповноти інформації від державних джерел для формування обґрунтованої й ефективної державної політики з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування необхідно використовувати недержавні джерела інформації, основними з яких є:

- міжнародні організації;
- учасники ринку ІКТ (результати їх маркетингових досліджень);
- громадські організації;
- консалтингові компанії тощо.

Кожне з указаних джерел має свої переваги та недоліки. Так, наприклад, міжнародні організації, як правило, надають вторинну інформацію, де первинна інформація надходить до них від органів державної влади тієї чи іншої країни з відповідним лагом запізнення та іноді суперечливим тлумаченням показників.

Інформація, що надається учасниками ринку ІКТ, є неповною та не завжди достовірною, оскільки моніторинг ринку його учасниками здійснюється в їх вузькокорпоративних, часто рекламних інтересах, а не в інтересах суспільства або держави.

Існуючі громадські організації в Україні поки що не спроможні стати незалежним комплексним джерелом інформації про розвиток інформацій-

ного суспільства в країні і їх оцінки в основному стосуються окремих сфер інформаційного суспільства, наприклад стану розвитку Інтернету в Україні.

Міжнародні аналітичні центри та консалтингові компанії, такі як, наприклад, IDC спроможні здійснювати складні статистичні спостереження, але вартість таких спостережень потребує значних фінансових ресурсів, які важко передбачати в Україні в найближчий час.

Тому серед пріоритетних заходів удосконалення вимірювальної системи з розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування необхідно визначити такі:

- розробити національну систему показників (індикаторів) на основі форм спостереження, розроблених Держінформнауки, та узагальнення досвіду застосування міжнародних систем показників;
- Держстандартизації затвердити відповідні форми спостереження та забезпечити опитування респондентів за зазначеними формами;
- забезпечити інтеграцію даних від державних та недержавних джерел інформації;
- розробити та впровадити відповідні методики збирання, обробки даних від різних джерел інформації;
- розробити модель розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування і на її основі розробити методики прогнозування розвитку цієї сфери.

Висновки. У роботі проаналізовано стан вимірювальної системи розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного врядування та її окремих складових, визначено підходи до розробки національної системи показників і структури вимірювальної системи в цій сфері, запропоновано рекомендації щодо удосконалення існуючої вимірювальної системи, впровадження яких сприятиме підвищенню об'єктивізації державної політики та ефективності державного управління, їх прозорості та відкритості, а також зниженню рівня корупції.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому передбачається розробити механізми управління (регулювання) впровадженням електронного урядування та розбудови інформаційного суспільства, ієрархічну систему нормативно-правових актів із забезпечення цих процесів, запропонувати модель розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Список використаних джерел

1. Закон України про національну програму інформатизації від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР (із змінами, внесеними згідно із Законом від 13 верес. 2001 р. № 2684-III (2684-14) // Відом. Верхов. Ради України. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

2. Закон України про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки від 9 січ. 2007 р. № 537-V. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

3. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2007 р. № 653-р. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

4. Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2011 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 серп. 2011 р. № 740-р. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

5. *Жиляєв І. Б.* Інформаційне право України: теорія і практика : монографія / Ігор Борисович Жиляєв. - К. : Парлам. вид-во, 2009. - 104 с.

6. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2010 р. № 2250-р. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

7. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / за ред. О. С. Довгого. - К. : Азимут-Україна, 2008. - 288 с.

8. Електронне урядування в Україні: аналіз та рекомендації. Результати дослідження / О. А. Баранов та ін. - К. : ВАТ "Поліграф-Плюс", 2007. - 254 с.

9. Закон України про державну статистику від 17 верес. 1992 р. № 2614-XII. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

10. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 12-зв'язок (місячна) "Звіт про доходи від послуг зв'язку" : Наказ Держкомстату від 13 лип. 2009 р. № 257. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 13-зв'язок (квартальна) "Звіт про наявність засобів зв'язку" : Наказ Держкомстату від 13 лип. 2009 р. № 259. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

12. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 43-зв'язок (річна) "Звіт про телефонізацію об'єктів у сільській місцевості і потреби населення в домашніх телефонах мережі загального користування" : Наказ Держкомстату від 13 лип. 2009 р. № 256. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Про схвалення Стратегії розвитку державної статистики на період до 2012 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 листоп. 2008 р. № 1413-р. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

14. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України : Указ Президента України від 8 квіт. 2011 р. № 437/2011. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

15. Форми подання інформації до Щорічної доповіді про стан та перспективи розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2011 рік : ОДА, ЦОВВ. - Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/index.php/2010-07-23-11-18-56/--i>

16. Стратегия развития информационного общества в Российской Федерации от 7 февр. 2008 г. № Пр-212. - Режим доступа : <http://www.rg.ru/2008/02/16/informacia-strategia-dok.html>

17. Полумієнко С. К. ІТ-проекція технологічного розвитку України / С. К. Полумієнко, Л. О. Рибаків, Т. О. Грінченко / за ред. С. О. Довгого. - К. : Азімут. Україна, 2011. - 184 с.

Олена Оржель,

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри європейської інтеграції НАДУ

Європейська політика згуртування 2007-2013 років: вироблення та впровадження на національному рівні

У статті досліджено Європейську політику згуртування 2007-2013 рр., зокрема роль національних урядів держав-членів у процесах її вироблення; виявлено відмінності в підходах держав-членів до планування та реалізації даної спільної політики ЄС.

Ключові слова: спільні політики Європейського Союзу, Європейська політика згуртування, імплементаційний механізм.

The article explores European cohesion policy of 2007-2013, and specifically focuses on the role of national governments in its development; it identifies differences in approaches of different member - states to its planning and implementation.

Key words: common EU policies, European cohesion policy, implementation mechanism.

Постановка проблеми. Унікальність спільних політик Європейського Союзу (далі: ЄС) полягає в тому, що вони дають змогу кожній із 27 держав-членів зберегти особливості національних систем державного управління, практики публічного адміністрування, політико-адміністративних процесів та суспільно-політичних інститутів, оскільки кожна держава обирає власний шлях їх імплементації залежно від державного устрою, управлінських традицій, соціокультурних особливостей. Вітчизняними дослідниками європейської інтеграції національний рівень реалізації спільних політик ЄС поки що досліджений недостатньо, що заважає скласти повну і правдиву картину євроінтеграційних процесів, звужує розуміння взаємовідносин між наднаціональними органами ЄС та національними урядами держав-членів,